

II Reactie van de staatssecretaris

Graag wil ik de leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap danken voor de opmerkingen die zij in het verslag hebben gemaakt en voor de vragen die zij hebben gesteld. Met belangstelling heb ik kennis genomen van het verslag. Deze reactie heeft op hoofdlijnen een vergelijkbare volgorde als het verslag.

Na een inleiding over het peuterspeelzaalwerk beantwoord ik vragen over de voor- en vroegschoolse educatie (vve) en de kinderen die hiervan gebruik maken. Daarna ga ik in op de ouderbijdragen voor vve in peuterspeelzalen en kinderopvang. Vervolgens komt de toegankelijkheid van het peuterspeelzaalwerk aan de orde voor kinderen die geen gebruik maken van vve. Tot slot worden de overige vragen beantwoord.

Het peuterspeelzaalwerk is gedecentraliseerd naar gemeenten. Het Rijk is derhalve niet verantwoordelijk voor de organisatie van het peuterspeelzaalwerk. Het Rijk is wel verantwoordelijk om gemeenten in staat te stellen voorschoolse educatie goed te organiseren. Uit onderzoek is gebleken dat de hoogte van de ouderbijdrage ouders er soms van weerhoudt om hun kind aan voorschoolse educatie deel te laten nemen. Dat is de reden dat het Rijk voor voorschoolse educatie regels stelt over de hoogte van de ouderbijdrage. Voor de overige kinderen, die gebruik maken van peuterspeelzalen kan het Rijk alleen stimulerende maatregelen nemen richting gemeenten.

Voor- en vroegschoolse educatie

Over de voor- en vroegschoolse educatie kan ik naar aanleiding van de vragen van de SGP-fractie melden dat de effectiviteit van vve op zich niet ter discussie staat in de wetenschap¹. Hierbij moet opgemerkt worden dat er op dit moment vaak geen wetenschappelijk verantwoorde conclusies kunnen worden getrokken over de effectiviteit van vve-programma's, omdat bijvoorbeeld de onderzoeksgroepen te klein zijn of omdat het programma niet goed geïmplementeerd is².

Als een vve-programma niet goed geïmplementeerd wordt, zijn de effecten voor de kinderen vaak minimaal. Uit onderzoek blijkt dat gemeenten en scholen met het huidige budget vaak concessies doen aan de kwaliteit van het vve aanbod³. Het gaat dan bijvoorbeeld om het aanbieden van minder dan vier dagdelen voorschoolse educatie.

Voor de verbetering van de voorschoolse educatie zal ik dit voorjaar bij uw Kamer het wetsvoorstel Ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie (OKE) indienen. Gemeenten krijgen de komende jaren meer geld om onder andere de kwaliteit van voorschoolse educatie te verbeteren (oplopend tot € 43,5 miljoen extra in 2011).

Op dit moment worden vve-pilots uitgevoerd in de krachtwijken van de vier grote steden, Oost-Groningen, Zuid-Oost Drenthe en Zuid-Limburg. Ook in het kader van evidence-based beleid zijn aan die pilots onderzoeken gekoppeld, waarbij de resultaten van leerlingen worden gemeten. Omdat er bij die pilots een stijgende lijn zit in de kwaliteit van de uitvoering, kan de invloed daarvan op de kinderen goed gemeten worden. Verder heb ik longitudinaal onderzoek laten uitzetten bij NWO, waarin kinderen voor langere tijd worden gevolgd.

De leden van de SGP-fractie vragen welke criteria doorgaans gehanteerd worden om te bepalen of vve voor een kind gewenst is en hoe het aanbod van vve onder de aandacht van ouders wordt gebracht. Gemeenten bepalen zelf de criteria op grond waarvan de doelgroep wordt vastgesteld. Uit de laatste meting van de Landelijke monitor vve (2008) blijkt dat de gewichtenregeling in 51% van de gemeenten gehanteerd wordt om kinderen naar peuterspeelzalen toe te leiden en in 10% van de gemeenten naar kinderdagverblijven. Kinderen worden in 61% van de gemeenten op grond van andere criteria (bijvoorbeeld doorverwijzing door de jeugdgezondheidszorg) naar peuterspeelzalen geleid (daarbij kan

¹ Heckman, J.J. (2000). Policies to foster human capital. *Res. Economics*, 54, 3-82; Rolnick A. & Grunewald, R. (2003). *Early Childhood Development: Economic Development with a High Public Return*. Minneapolis, MN: Federal Reserve Bank of Minneapolis; Gille et al (2004). *Resultaten PISA-2003: praktische kennis en vaardigheden van 15-jarigen*. Arnhem: Cito; Heckman, J.J., Krueger, A.B. & Friedman, M.B. (Eds.) (2003). *Inequality in America: What Role for Human Capital Policy?* MIT Press. Klopprogge, J. (2003). *Feiten en cijfers. Stand van zaken in de voor- en vroegschoolse educatie*. Utrecht: Sardes; Centraal Planbureau (2006). *Kansrijk kennisbeleid*. Den Haag: CPB.

² Zie hiervoor onder meer: Sardes. *Vier dagdelen vve: Kosten, organisatorische gevolgen en te verwachten effecten*, (2007): BOPO, S. Doolaard. en P.P.M. Leseman; IVA Beleidsonderzoek en advies, *Vve onder de loep* (2008) en de daarin genoemde onderzoeken.

³ S. Doolaard en P.P.M. Leseman, *Versterking van het fundament (Integrerende studie n.a.v. de opbrengsten van de onderzoekslijn Sociale en institutionele context van scholen uit het Onderzoeksprogramma beleidsgericht onderzoek primair onderwijs 2005 – 2008)*.

een overlap zitten met de gewichtenregeling) en in 18% van de gemeenten naar kinderdagverblijven.

De leden van de SGP-fractie vragen of peuterspeelzalen zelf actief zijn met het werven van kinderen die een verhoogd risico op achterstanden lopen. In sommige gemeenten zijn afspraken gemaakt dat peuterspeelzalen ook één van de instanties zijn die actief zijn in de werving van kinderen met een risico op een achterstand. Peuterspeelzalen organiseren hiertoe bijvoorbeeld open ochtenden.

De fractieleden van de SGP vragen naar een aantal cijfers, namelijk: hoeveel kinderen hebben vve nodig en welk percentage van deze groep maakt deel uit van het totale aantal kinderen. Tevens vragen deze leden dit inzichtelijk te maken naar opleidingsniveau, afkomst, mate van verstedelijking en al dan niet dialect sprekend. Uit de Landelijke monitor vve blijkt dat er in 2008 ruim 37.000 doelgroepkinderen in de voorschoolse periode zijn als de doelgroep wordt bepaald door de gewichtenregeling. Dit is 13% van het totale aantal kinderen in de leeftijdscategorie van 2,5 tot 4 jaar. Van deze doelgroepkinderen wonen er bijna 11.000 in de G4, bijna 9.000 in de G27, bijna 12.000 in niet-G31 gemeenten met meer dan 30.000 inwoners en ruim 5.000 in niet-G31 gemeenten met minder dan 30.000 inwoners. Gemeenten houden geen registratie bij wat de afkomst is van deze kinderen en of zij al dan niet dialect spreken.

De leden van de CDA-fractie vragen naar de veronderstellingen achter de 85% doelgroepkinderen die vve volgt in de peuterspeelzaal en 15% in de kinderopvang. Deze verdeling is een schatting gebaseerd op diverse onderzoeken naar het vve gebruik in peuterspeelzaal en vve gebruik in de kinderopvang.

Ook vragen de leden van de CDA-fractie naar de prikkel voor gemeenten om alle doelgroepkinderen te bereiken. In het wetsvoorstel OKE wordt de huidige prikkel om alle doelgroepkinderen te bereiken versterkt. Het Rijk heeft met de G31 afspraken gemaakt over het bereik van het aantal doelgroepkinderen en over de kwaliteit van de voorschoolse educatie. Voor de overige gemeenten richt de huidige verantwoording zich op een rechtmatige besteding van de specifieke uitkering. Voor 2009 en 2010 betreft dit o.a. het aantal kinderen dat deelneemt aan voorschoolse educatie.

Ouderbijdragen voor vve in peuterspeelzalen en kinderopvang

De leden van de SGP-fractie vragen of het onderhavige besluit er toe kan leiden dat ouders hun kind opgeven voor vve, terwijl het kind geen vve nodig heeft, omdat de ouderbijdrage voor de peuterspeelzaal lager is voor vve kinderen. Dit risico zal zich niet voordoen, omdat deelname aan vve niet afhankelijk is van de opgave van de ouders, maar van de gemeente.

De leden van de CDA-fractie vragen of het mogelijk is dat ouders eerst een verlaagde ouderbijdrage krijgen en daarna weer een verhoging van de ouderbijdrage. Ik heb geen indicaties dat deze mogelijkheid zich in de praktijk zal voordoen.

De leden van de SP-fractie vragen zich af wat het 'in lijn brengen met' betekent voor de ouderbijdrage voor vve gebruik in peuterspeelzaal en kinderopvang. Doel van het besluit is dat de hoogte van de ouderbijdrage voor peuterspeelzaalwerk voor ouders geen belemmering vormt om hun kind deel te laten nemen aan vve in de peuterspeelzaal. Het Rijk heeft hiervoor aan gemeenten geld beschikbaar gesteld op grond van de hoogte van de ouderbijdrage voor kinderopvang bij lagere inkomens. Hoe de gemeente de ouderbijdrage precies vaststelt – gegeven het doel dat de ouderbijdrage geen beletsel moet zijn voor deelname aan vve – behoort tot de gemeentelijke beleidsvrijheid. Het mag ook gratis, zoals in sommige gemeenten nu het geval is. Het aanbieden van vve op de kinderopvang heeft geen effect op de ouderbijdrage voor de kinderopvang.

Toegankelijkheid van het peuterspeelzaalwerk

De leden van de CDA-fractie vragen of er wachtlijsten zijn voor peuterspeelzalen. De bezetting van peuterspeelzalen was in 2007 gemiddeld 89%. Er was in 2007 een afname van de capaciteit van 1,5%, een afname van de bezettingsgraad van 3,1% en een afname van het gebruik van 4,7% (Sardes, 2009). Dit maakt het onwaarschijnlijk dat er op landelijk niveau wachtlijstproblemen bij peuterspeelzalen zijn. Als er wachtlijsten zijn voor

vve in peuterspeelzalen zullen gemeenten het geld dat zij voor vve krijgen, moeten inzetten om het vve aanbod uit te breiden. Mogelijk overblijvende middelen voor de financiële toegankelijkheid van vve in peuterspeelzalen mogen ingezet worden om eventuele wachtlijsten bij peuterspeelzalen terug te dringen, zodat het geld ten goede blijft komen aan kinderen onder de vier jaar. Hierover zijn afspraken gemaakt met de VNG, die ik hieronder toelicht.

De leden van de SP-fractie vragen naar het effect van het besluit op segregatie in peuterspeelzalen en in de kinderopvang. Afhankelijk van de lokale situatie kan overal een passend aanbod voorschoolse educatie worden gerealiseerd, dat segregatie niet verder in de hand werkt en ook actief het aanbod van gemengde groepen mogelijk maakt en kan bevorderen. Nu zitten in bijna alle groepen waar voorschoolse educatie wordt aangeboden doelgroepkinderen en niet-doelgroepkinderen. In de G4 is de verhouding gemiddeld 12:16 en op het platteland gemiddeld 6:16.

De leden van de SP-fractie vragen tevens om een garantie dat kinderen zonder achterstand twee dagdelen per week naar de peuterspeelzaal kunnen gaan. Een dergelijke garantie kan het Rijk niet bieden, gegeven de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor het peuterspeelzaalwerk. Het Rijk draagt bij aan het peuterspeelzaalwerk door het voorliggende besluit en door de kosten te dragen van de kwaliteitsmaatregelen die in de brief van mei 2008 aan de Tweede Kamer zijn aangekondigd en zijn verwerkt in het bovengenoemde wetsvoorstel OKE. Hiermee wordt het peuterspeelzaalwerk versterkt. Met de VNG zijn er afspraken gemaakt (bestuurlijke afspraken 24 april 2008), dat gemeenten eventuele vrijvallende financiële middelen in het peuterspeelzaalwerk voor dit doel beschikbaar blijven. Dit betekent dat de VNG de gemeenten stimuleert om eventueel vrijvallende middelen, bijvoorbeeld als gevolg van financiering door het rijk ten behoeve van vve doelgroepkinderen, worden ingezet om het peuterspeelzaalwerk ook toegankelijk te houden voor kinderen die geen vve nodig hebben.

De fractieleden van de SP en van de SGP vragen of het peuterspeelzaal tarief niet voor alle kinderen vergelijkbaar zou moeten zijn in plaats van afhankelijk of een kind vve nodig heeft of niet. Hierbij wordt verwezen naar de opvang- en educatiefunctie bij beide voorzieningen. Ook wordt gevraagd om de keuzevrijheid te waarborgen tussen peuterspeelzaalwerk en kinderopvang. Gemeenten zijn in de eerste plaats verantwoordelijk voor het peuterspeelzaalwerk, ook voor de hoogte van de ouderbijdrage. Met de VNG is afgesproken dat zij in de modellen die zij voor harmonisatie gaan ontwikkelen een aanbeveling opnemen over de hoogte van de ouderbijdrage in peuterspeelzalen voor kinderen die niet aan voorschoolse educatie deelnemen. In het meest vergaande model wordt de ouderbijdrage in de peuterspeelzaal vergelijkbaar met de ouderbijdrage die ouders betalen voor kinderopvang. Deze invulling van harmonisatie vergt voor het Rijk – afhankelijk van de gekozen vormgeving en inschatting van gedragseffecten – grote bedragen. Hiervoor ontbreekt bij het Rijk de financiering in deze kabinetsperiode. Maar er wordt dus wel – in samenwerking met de VNG – een stimulans gegeven om de kosten voor ouders van kinderen die geen vve nodig hebben op een vergelijkbaar peil te houden als de kosten voor ouders, die gebruik maken van kinderopvang. In het bestuurlijk overleg is afgesproken dat de VNG de gemeenten stimuleert eventueel vrijvallende middelen hiervoor in te zetten en de gemeenten aanspreekt op de eigen verantwoordelijkheid voor het peuterspeelzaalwerk.

De leden van de SGP-fractie vragen waarom het kabinet heeft gekozen voor de weg via de VNG. Deze keuze vloeit voort uit de kennis en ervaring en de verantwoordelijkheden van gemeenten in het peuterspeelzaalwerk en het versterken van de gemeentelijke regierol waar het gaat om de doelstellingen voor voorschoolse educatie.

Tot slot vragen de leden van de SGP-fractie wanneer de harmonisatiemodellen aan gemeenten ter beschikking worden gesteld. De VNG start – in samenwerking met overige betrokken organisaties – in mei met een ondersteuningstraject. De VNG gaat met de gemeenten werkenderwijs de modellen verder ontwikkelen. Vanwege de juridische- en financiële aspecten zullen de modellen waarschijnlijk in het najaar 2009 beschikbaar komen. Op de vraag naar de evaluatie van de inspanningsverplichting van de VNG, kan ik antwoorden dat dit regelmatig in bestuurlijk overleg met de VNG aan de orde komt.